

АНАЛІЗ ПАРАМЕТРІВ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМІ «ТРЕНЕР – СПОРТСМЕН» В ПЛЯЖНОМУ ВОЛЕЙБОЛІ

Самохвалова І. Ю.

*доктор філософії, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання,
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

Основна мета роботи тренера – організувати тренувальний процес таким чином, щоб спортсмен показав найкращий результат у змагальній діяльності. Один із шляхів досягнення цієї мети – це побудова педагогічної взаємодії на суб'єкт-суб'єктній основі, тобто, і спортсмен і тренер здійснюють вплив один на одного та є активними учасниками тренувального процесу [1; 2].

Тренер проводить зі спортсменами на тренуваннях по 3–4 години в день, 4–5 разів на тиждень. Така взаємодія супроводжується постійними емоціями та висуває вимоги до міжособистісних відносин в системі «тренер – спортсмен» Тому необхідно звертати увагу на особливості характеру спортсменів, щоб правильно керувати їх психічним станом в умовах тренування та змагань [3; 5].

Н. А. Олійник, С. М. Войтенко, зазначають, якщо в роботі зі спортсменами на етапі початкової спортивної спеціалізації не приділяється належної уваги психологічній підготовці це може позначитися на їх майбутніх результатах [4].

Особистісні характеристики тренера та стиль його спілкування зі спортсменами, як вважає С. Ю. Горбачов, повинні дозволяють “будувати комфортні психологічні умови взаємодії для всіх учасників педагогічного процесу” [1].

Мета дослідження: проаналізувати параметри взаємостосунків між тренером і спортсменками, які займаються пляжним волейболом.

Дослідження проводилось на базі дитячо – юнацьких спортивних шкіл міста Суми. В дослідженні взяли участь дівчата, які займаються пляжним волейболом: група базової підготовки (1 рік навчання) – 11 спортсменок, група базової підготовки (3 рік навчання) – 12 спортсменок, група спортивного удосконалення – 8 спортсменок

Для діагностики взаємостосунків між тренером та спортсменками – волейболістками ми використовували методику Ю. Ханіна та А. Стамбулової «тренер –спортсмен», яка дозволила визначити

ставлення спортсменок до тренера за трьома параметрами: гностичним, емоційним та поведінковим [1].

Гностичний параметр показує рівень компетентності тренера як спеціаліста з точки зору спортсмена. Емоційний параметр визначає наскільки тренер сприймається спортсменом як особистість (рівень симпатії). Поведінковий виявляє реальну взаємодію тренера та спортсмена.

Отримані дані представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Результати дослідження параметрів взаємодії у системі
«тренер – спортсмен»**

Назва групи	Параметри		
	Гностичний $\bar{x} \pm Sx$	Емоційний $\bar{x} \pm Sx$	Поведінковий $\bar{x} \pm Sx$
Група базової підготовки (1 рік)	3,25 ± 0,3	6,71 ± 0,2	4,34 ± 0,9
Група базової підготовки (3 рік)	4,78 ± 0,8	5,23 ± 0,5	5,98 ± 0,3
Група спортивного удосконалення	7,67 ± 1,5	6,23 ± 1,3	6,46 ± 1,7

За результатами дослідження встановлено, що спортсменки групи базової підготовки (1 рік навчання) орієнтовані, в першу чергу, на підтримку емоційних стосунків з тренером 6,71 ± 0,2 бали. Показники поведінкового параметру становлять 4,34 ± 0,9, а гностичного – 3,25 ± 0,3 бали. Тобто, волейболістки цієї групи більш за все цінують особистість тренера, симпатизують йому.

Аналізуючи результати опитування спортсменок, які займаються в групі базової підготовки (3 рік навчання) можна зазначити, що емоційний та поведінковий параметри мають майже однакові показники 5,23 ± 0,5 та 5,98 ± 0,3 балів відповідно. Респонденти звертають увагу на емоційні стосунки з тренером та налагоджену взаємодію з ним.

За даними опитування спортсменок груп спортивного удосконалення, можна відмітити перевагу саме гностичного параметру 7,67 ± 1,5 бали. Поведінковий та емоційний параметри знаходяться майже на однаковому рівні 5,46 ± 1,7 та 5,23 ± 1,3 балів відповідно. Спортсменки зверстають особливу увагу на професійні характеристики тренера, його компетентність, кваліфікацію, майстерність.

В ході дослідження встановлено, що 52,5% спортсменок групи базової підготовки (1 рік навчання) надають перевагу емоційному

параметру оцінки тренера, 45,8% спортсменок групи базової підготовки (3 рік навчання) задоволені сумісними діями з тренером, 53,8% волейболісток групи спортивного удосконалення підкреслюють авторитет та обізнаність тренера (на рівні 6–8 балів з 8 максимальних).

Таким чином, тренеру під час тренувального та змагального процесу в пляжному волейболі, слід звертати увагу на виявлені особливості взаємодії зі спортсменками.

Література

1. Горбачов Є. Ю. Особливості взаємодії в системі “тренер – спортсмен” на етапі початкової підготовки в боксі: кваліф. робота на здобуття освітнього ступеня магістра. Національний університет фізичного виховання і спорту України. Київ. 2022. 63 с.

2. Діагностика психофізіологічних станів спортсменів: метод, посібник / Коробейніков Г.В., Дудник О.К., Коняєва Л.Д. та ін. Київ, 2008. 64 с.

3. Нестеренко Н., Крюковська О. Аналіз тренувального процесу спортсменок з пляжного волейболу в річному макроциклі на етапі спеціалізованої базової підготовки. *Вісник Прикарпатського університету*. Фізична культура. 2020. Випуск 36. С. 46-53.

4. Олійник Н. А., Войтенко С. М. Психологічні особливості спортивної діяльності: монографія. Вінниця: ВНАУ, 2020. 240 с.

5. Самохвалова І. Ю., Кисельов В. О., Харченко С. М. Дослідження фізичної підготовленості дівчат, які займаються пляжним волейболом. *Фізичне виховання та спорт*. Запорізький національний університет. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 2. С. 55-61.